Lietas arhīva Nr. A42-00618-20/45
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:0304.A420259119.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā 2020.gada 4.martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Guntars Ploriņš,

piedaloties pieteicējam /pers. A/,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Olaines cietuma faktiskās rīcības, 2019.gada 1.martā un 6.martā nenodrošinot viņu ar pastaigu, nenodrošinot pieņemšanu pie ārsta, pamatojoties uz viņa 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumiem, kā arī līdz 2019.gada 5.martam neizsniedzot higiēnas preces (izņemot 2019.gada 1.martu, kad netika izsniegts tualetes papīrs un zobu pasta), atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma, kas nodarīts ar Olaines cietuma administrācijas rīcību, 2019.gada 1.martā un 6.martā nenodrošinot viņu ar pastaigu, nenodrošinot pieņemšanu pie ārsta, pamatojoties uz viņa 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumiem, līdz 2019.gada 5.martam neizsniedzot higiēnas preces, kā arī 2019.gada 3. un 7.martā neizsniedzot viņam vakariņas, 8000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers.A/2019.gada 10.martā vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) par Olaines cietuma faktisko rīcību, 2019.gada 1.martā un 6.martā nenodrošinot viņu ar pastaigu, nenodrošinot pieņemšanu pie ārsta, pamatojoties uz viņa 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumiem, līdz 2019.gada 5.martam neizsniedzot higiēnas preces un 2019.gada 3. un 7.martā neizsniedzot viņam vakariņas. Vienlaicīgi pieteicējs lūdza arī atlīdzināt viņam mantiskos zaudējumus 8000 *euro* apmērā. Identiski iesniegumi pārvaldei pārsūtīti no Valsts policijas Iekšējās kontroles biroja, Tieslietu ministrijas, Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta, kā arī Latvijas Republikas tiesībsarga, tādējādi, lai veicinātu iesniegumu lietderīgāku izskatīšanu, tie apvienoti vienā lietvedībā.
Pārvalde ar 2019.gada 10.jūlija lēmumu Nr.1.12-J/984/1220/1228/1229/1230/1339/ 1340 (turpmāk – lēmums) atzina par prettiesisku Olaines cietuma administrācijas rīcību, 2019.gada 1.martā neizsniedzot pieteicējam tualetes papīru un zobu pastu, kā arī 2019.gada 3. un 7.martā neizsniedzot viņam vakariņas. Ar minēto lēmumu Olaines cietuma administrācijai uzdots nekavējoties rakstveidā atvainoties pieteicējam par minēto prettiesisko faktisko rīcību.

[2] Nepiekrītot lēmumam daļā, kurā nav konstatēta Olaines cietuma prettiesiskā faktiskā rīcība, nenodrošinot pieteicēju ar pastaigu un pieņemšanu pie ārsta, neizsniedzot higiēnas preces (izņemot 2019.gada 1.martu, kad netika izsniegts tualetes papīrs un zobu pasta), kā arī nenosakot nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu naudā, pieteicējs iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par nemantiskā kaitējuma 8000 *euro* apmērā atlīdzināšanu, norādot, ka Olaines cietuma administrācijas pārkāpumu dēļ viņš ir fiziski, garīgi un emocionāli cietis.

[3] Pārvalde tiesā iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā *(lietas 39.lapa)* norāda, ka pieteicēja pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, paskaidrojot, ka viņš savā pieteikumā nenorāda apsvērumus, kuri, pieteicēja ieskatā, nav ņemti vērā lēmuma pieņemšanas gaitā un kuri varēja vai ir noveduši pie nepareiza iestādes lēmuma šajā lietā, vien norāda, ka pārsūdz lēmumu.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumā ietverto prasījumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem apstākļiem. Savukārt pārvaldes pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums *ir noraidāms*.

[6] Izskatāmā lieta ierosināta par Olaines cietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un mantiskā kaitējuma 8000 *euro* apmērā atlīdzināšanu. Tomēr tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka pieteikumā viņš kļūdaini norādījis kompensācijas veidu. Proti, pieteicējs vēlas no pārvaldes saņemt nevis mantisko zaudējumu, bet nemantiskā kaitējuma kompensāciju par cieņas un goda aizskarošo Olaines cietuma prettiesisko rīcību.
Ņemot vērā pieteikuma saturu un tiesas sēdē sniegto skaidrojumu, tiesa precizē pieteicēja prasījumu daļā par kaitējuma atlīdzināšanu atbilstoši viņa gribai uz pieteikumu par nemantiskā kaitējuma 8000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

[7] Lietā nav strīda par to, ka pārvalde par prettiesisku ir atzinusi Olaines cietuma faktisko rīcību, 2019.gada 1.martā neizsniedzot pieteicējam zobu pastu (50 g) un tualetes papīru (vienu rulli, 30 m), kā arī vakariņas 2019.gada 3. un 7.martā.
Lietā strīds, pirmkārt, ir par to, vai pieteicējam 2019.gada 1. un 6.martā bija nodrošināta pastaiga svaigā gaisā. Otrkārt, par to, vai pieteicējam bija nodrošināta pieņemšana pie ārsta, pamatojoties uz viņa 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumiem. Treškārt, par to, vai pieteicējam no 2019.gada

1.marta līdz 5.martam bija izsniegtas higiēnas preces (izņemot tualetes papīra un zobu pastas neizsniegšanu). Ceturtkārt, lietā strīds ir par to, vai pārvaldes piešķirtais nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums – iestādes rakstveida atvainošanās – ir samērīgs un atbilstošs atlīdzinājums par pieteicējam ar Olaines cietuma prettiesisko faktisko rīcību nodarīto nemantisko kaitējumu.

[8] Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4} panta astotās daļas 5.punkts noteic, ka notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, ir tiesības izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā. Savukārt Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 22. un 23.punkts noteic, ka brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks ar rīkojumu nosaka notiesāto dienas kārtību. Dienas kārtība ietver darba laiku un laiku izglītības, audzināšanas un režīma pasākumiem, ēdienreizes, skaitliskās pārbaudes, ikdienas pastaigas, atpūtas laiku, kā arī nepārtrauktu astoņu stundu naktsmieru.

Tādējādi pieteicējam, kurš sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, ir tiesības izmantot pastaigas svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā. Savukārt Olaines cietuma administrācijai, ja pieteicējs vēlas izmantot šīs tiesības, tās jānodrošina atbilstoši cietumā noteiktajai dienas kārtībai.

[9] No lietā esošā „Ieslodzīto personu pastaigā – izvešanas saraksts Ambulatorā korpusa 1.-2.stāvos" (turpmāk – Pastaigu saraksts) konstatējams, ka 2019.gada 1.martā pastaigas svaigā gaisā organizētas no plkst.13.40 līdz plkst.16.15, savukārt 2019.gada 6.martā tās organizētas no plkst.9.10. līdz plkst.11.46. Tāpat no šiem sarakstiem konstatējams, ka pieteicējs, kurš tajā brīdī sodu izcietis Ambulatorā korpusa kamerā Nr.503, ir atteicies no pastaigas svaigā gaisā *(lietas 70. un 71.lapa)*.

Tātad no vienas puses ir cietuma administrācijas pārstāvju veiktie ieraksti dokumentos par to, ka pieteicējs 2019.gada 1. un 6.martā ir atteicies no savām tiesībām uz pastaigu svaigā gaisā, savukārt no otras puses ir paša pieteicēja apgalvotais, ka cietuma administrācija minētajos datumos nav nodrošinājusi viņam pastaigu. Novērtējot šos apstākļus, tiesa augstāku ticamību piešķir Olaines cietuma amatpersonu norādītajiem faktiem Pastaigu sarakstos. Lai gan cietumu administrācijas darbinieku, tātad valsts amatpersonu, sastādītie dokumenti paši par sevi nav uzskatāmi par absolūti ticamiem un neapstrīdamiem, tomēr cietumu administrācijas amatpersonu noformētajiem dokumentiem par notikumiem, kas risinājušies, tiem pildot savus dienesta pienākumus, ir piešķirama augsta ticamības pakāpe. Lai konstatētu, ka cietuma administrācijas darbinieki ir pieļāvuši nepilnības vai kļūdas dokumentu sastādīšanā, ir nepieciešami pārliecinoši pierādījumi *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 24.marta sprieduma SKA-64/2011 3.4.apakšpunktu)*. Tiesa izskatāmajā lietā neatrod nevienu ticamu un pārliecinošu pierādījumu tam, ka divi Olaines cietuma Uzraudzības daļas darbinieki būtu ieinteresēti izdarīt ierakstus Pastaigu sarakstos par pieteicēja atteikšanos no pastaigas, kas patiesībā nav notikusi. Savukārt pieteicēja apgalvoto lietā neapstiprina neviens cits objektīvi pārbaudāms pierādījums. Turklāt pieteicēja, kurš regulāri vēršas pie cietuma administrācijas ar dažāda veida iesniegumiem un pieteikumiem (laika posmā no 2018.gada 12.septembra līdz 2019.gada 15.martam – 17 reizes, *lietas 100.* un *101.lapa*), sūdzība par neizvešanu pastaigā pārvaldē saņemta 2019.gada 14.martā (datēta ar 2019.gada 10.martu), kaut gan 2019.gada 1.martā viņš bija vērsies pie cietuma administrācijas ar diviem cita rakstura iesniegumiem. Ņemot vērā pieteicēja aktīvo rīcību savu tiesību aizstāvēšanā, tiesas ieskatā, viņš negaidītu vairākas dienas, lai paziņotu par savu tiesību neievērošanu. Minētais vēl vairāk mazina ticamību viņa apgalvojumam.

Tādējādi šādos apstākļos tiesai nav pamata konstatēt, ka Olaines cietuma administrācija 2019.gada 1. un 6.martā nebūtu nodrošinājusi pieteicējam tiesības uz pastaigu svaigā gaisā. Līdz ar to pieteicēja pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

[10] Pieteicējs arī norādījis, ka Olaines cietuma administrācija nebija nodrošinājusi vizītes pie ārsta, kuras viņš lūdzis 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumos. Savukārt no cietuma administrācijas sniegtās informācijas un ierakstiem pieteicēja medicīniskajā kartē ir konstatējams, ka pieteicējs pie Latvijas Cietuma slimnīcas ārstniecības personām ir vērsies 2019.gada 7. un 30.janvārī, 15.februārī, 14.un 21.martā *(lietas 72. – 75. un 100.lapa)*.

Tātad no lietas materiāliem nav konstatējams, ka pieteicējs 2019.gada 6., 8. un 11.martā būtu vērsies pie Olaines cietuma administrācijas ar lūgumiem nodrošināt viņam vizītes pie ārsta. Savukārt uz pieteicēja 2019.gada 13.marta iesnieguma (cietuma administrācija to saņēmusi 2019.gada 14.martā) konstatējams viņa pašrocīgi veiktais ieraksts: „Daktera vizīte bija, pretenziju nav", paraksts un datums (2019.gada 14.marts) *(lietas 102.lapa)*. To, ka pieteicējs 2019.gada 14.martā bijis pie cietuma dežūrārsta, viņš apliecināja arī tiesas sēdē *(lietas 132.lapa)*. Vienlaicīgi tiesa kritiski vērtē pieteicēja tiesas sēdē paskaidroto, ka šajos datumos viņš iesniegumus iemetis kastītē, tomēr rīcība nav sekojusi, tikai 2019.gada 14.martā viņš nonācis pie dežūrārsta, jo iepriekšējā dienā uzrakstījis iesniegumu cietuma administrācijai. Apstākļos, kad pieteicējs regulāri vērsies pie cietuma administrācijas, piesakoties konsultācijām pie ārsta (laika posmā no 2018.gada 12.septembra līdz 26.novembrim – 4 reizes), nav ticams, ka spēcīgu galvassāpju gadījumā viņš no 6.marta gaidītu nedēļu un tikai pēc tam vērstos ar iesniegumu pie cietuma administrācijas. Ņemot vērā pieteicēja aktivitāti, ja viņam patiešām būtu veselības problēmas, šādai rīcībai bija jāseko ātrāk.

Tādējādi šādos apstākļos, kad pieteicēja apgalvoto neapstiprina neviens cits lietā objektīvi pārbaudāms pierādījums, kad pieteicēja apgalvotais daļā par 13.marta iesniegumu ir pretrunā ar viņa paša apgalvoto, jo, saņemot šo iesniegumu, cietuma administrācija tajā pašā dienā nodrošinājusi pieteicējam vizīti pie dežūrārsta, kad pieteicējam regulāri ir nodrošinātas vizītes pie cietuma ārstiem (2,5 mēnešos – 5 reizes), tiesai nav pamata konstatēt, ka Olaines cietuma administrācija nebūtu nodrošinājusi pieteicējam vizītes pie ārsta, kuras viņš lūdzis 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumos. Līdz ar to pieteicēja pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

[11] Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmā daļa citstarp noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi. Šā panta septītā daļa noteic, ka notiesāto uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normas nosaka Ministru kabinets. Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" (turpmāk – noteikumi Nr.1022) 3.pielikumu higiēnas līdzekļu mēneša norma ieslodzītajiem vīriešiem ir: zobu pasta (50 g), tualetes papīrs (viens rullis, 30 m), saimnieciskās ziepes (100 g) un tualetes ziepes (50 g).

No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējam 2019.gada 1.februārī izsniegts: saimnieciskās ziepes (200 g), tualetes papīrs (viens rullis, 30 m), zobu pasta (50 g) un tualetes ziepes (100 g). Šādu higiēnas līdzekļu daudzuma saņemšanu pieteicējs apstiprinājis ar savu parakstu *(lietas 97.lapa)*. Arī tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka saimnieciskās ziepes bijušas tās lielās (200 g), bet ar 100 g tualetes ziepju mēnesī esot par švaku (tiesa kļūdaini tiesas sēdē bija norādījusi uz 160 gramiem tualetes ziepju) *(lietas 132.lapa)*. Tātad pieteicējs pēc būtības pats ir apstiprinājis 200 gramu saimniecisko ziepju un 100 gramu tualetes ziepju saņemšanu. Arī 2019.gada 13.martā saņemtais ziepju daudzums ir identisks *(lietas 98.lapa)*. Šāds ziepju daudzums saskaņā ar noteikumu Nr.1022 3.pielikumu ir izsniedzams diviem mēnešiem. Savukārt pieteicējs pēc būtības ir iebildis par tiesību normās paredzēto ziepju daudzumu, proti, ka ar izsniedzamo tualetes ziepju daudzumu viņam nepietiek. Tomēr kopējais pieteicējam izsniedzamo higiēnas līdzekļu daudzums ir pietiekošs, lai viņš varētu ievērot personisko higiēnu, savukārt, ja pieteicējs vēlas papildu līdzekļus, viņam ir iespēja tos iegādāties cietuma veikalā. No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs to arī regulāri dara, citstarp iegādājoties arī savām prasībām atbilstošas tualetes ziepes *(lietas 88. –*

91.lapa).

Tādējādi arī šajā daļā tiesai nav pamata konstatēt Olaines cietuma rīcības prettiesiskumu un pieteicēja pieteikums daļā par higiēnas līdzekļiem (izņemot tualetes papīra un zobu pastas neizsniegšanu, kuru par prettiesisku atzinusi pārvalde) ir noraidāms.

[12] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.pants cita starp noteic, ka nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturto daļu atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pants noteic, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus *(pirmā daļa)*. Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību *(otrā daļa)*. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās *(trešā daļa)*. Nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro (ceturtā daļa)*.

Tātad, gadījumā, kad iestādes faktiskā rīcība ir atzīta par prettiesisku, ir apsverams jautājums par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, ja atlīdzinājums likumā noteiktajā kārtībā tiek prasīts. Taču minētais apstāklis nenozīmē, ka šis kaitējums vienmēr ir atlīdzināms naudā. Nemantisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus *(sal. sk., piemēram, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 28.februāra sprieduma SKA-45/2008 9.punktu)*.

[13] Administratīvo tiesu judikatūrā konsekventi atzīts, ka kaitējums prioritāri atlīdzināms, atjaunojot iepriekšējo stāvokli (*restitutio in integrum)* – tas ir atlīdzinājuma veids, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots. Tiesai vispirms jāvērtē, vai kaitējums nav atlīdzināts ar restitūciju. Ja tiesa atzīst, ka sākotnējā stāvokļa atjaunošana ir konkrētā kaitējuma atbilstošs atlīdzinājums, tai nav jāturpina izvērtējums attiecībā uz atlīdzinājuma noteikšanu naudā. Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajā daļā paredzētā atlīdzinājuma pienākuma izpilde ar restitūciju ir saprotama plašākā nozīmē, proti, atlīdzināšanas pienākums var tikt izpildīts arī ar tāda stāvokļa nodibināšanu, kas apmierina personas prasījumu iestādei, piemēram, pabalsta piešķiršanu un izmaksu *(sk. Augstākās tiesas prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās", Rīga, 2011.gads, 100.punktu)*.

Arī pārkāpuma konstatācija pati par sevi var būt uzskatāma par atbilstīgu atlīdzinājumu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās pat pie nopietnu pārkāpumu konstatācijas ir norādījusi, ka šāda pārkāpuma konstatācija var būt taisnīga atlīdzība pret jebkuru morālu kaitējumu, ko cietis pieteicējs *(sk. lietas Lavents pret Latviju 151.punktu)*. Savukārt naudā atlīdzināms ir vienīgi būtisks nemantiskais kaitējums, tāds, kuru ar prasītā labuma piešķiršanu vairs nevar nedz juridiski, nedz faktiski atlīdzināt. Lielākajā daļā gadījumu, kad tiesa kā atbilstīgu atlīdzinājumu noteikusi naudas maksājumu, prettiesiskā rīcība izpaudusies kā cilvēktiesību aizskārums vai cits būtisks tiesību aizskārums *(sk. Augstākās tiesas prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās", Rīga, 2011.gads, 112.punktu)*.

[14] Lai konkrētajā gadījumā varētu nonākt līdz secinājumam par atbilstīgu pieteicējam nodarītā nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, tiesai primāri nepieciešams vērtēt faktiskos apstākļus, kādi tie bijuši laika posmā no 2019.gada 1.marta līdz 5.martam, kad pieteicējam nebija izsniegta zobu pasta (50 g) un tualetes papīrs (viens rullis, 30 m), kā arī 2019.gada 3. un 7.martā, kad pieteicējam netika izsniegtas vakariņas.

[14.1] No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs sakarā ar izslēgšanu no Olaines cietuma Atkarīgo centra 2019.gada 28.februārī pārvests uz Olaines cietuma Ambulatorā korpusa kameru Nr.503. Pirms pieteicēja pārvešanas iepriekšējā mazgāšanas un personīgās higiēnas līdzekļu izsniegšanas reize bijusi 2019.gada 1.februārī, kad viņš bez saimniecības un tualetes ziepēm saņēmis arī noteikumu Nr.1022 3.pielikumā paredzēto mēneša normu zobu pastai (50 g) un tualetes papīram (viens rullis, 30 m) *(lietas 97.lapa)*. Tātad nākošajai reizei, kad pieteicējam bija jāsaņem zobu pasta un tualetes papīrs, bija jābūt līdz 2019.gada 1.martam, tomēr pieteicējs tos saņēmis tikai 2019.gada 13.martā *(lietas 98.lapa)*. Tomēr pieteicējs šajā laika posmā nebija vērsies pie cietuma administrācijas ar sūdzībām par šādu rīcību, savukārt 2019.gada 5.martā viņš cietuma veikalā citstarp iegādājies iepakojumu ar tualetes papīru *(lietas 89.lapa)*. Visdrīzāk saistībā ar šo apstākli (iepirkšanos cietuma veikalā) viņš arī lūdzis atzīt par prettiesisku Olaines cietuma faktisko rīcību, neizsniedzot viņam higiēnas preces, tieši līdz 2019.gada 5.martam.

[14.2] Attiecībā par vakariņu neizsniegšanu pieteicējam, lietā atrodas trīs Olaines cietuma Uzraudzības daļas uzraugu un Atkarīgo centra vecākās inspektores ziņojumi, kā arī divu ieslodzīto, kuri attiecīgi 2019.gada 3. un 7.martā kā saimnieciskajā apkalpē nodarbinātie veikuši ēdienu izsniegšanu ieslodzītajiem, paskaidrojumi, kuros norādīts, ka pieteicējs šajos datumos atteicās no vakariņām, jo viņam pietiekot ar savu veikalā iegādāto ēdienu *(lietas 56. – 62.lapa)*. Tāpat lietas materiālos atrodas pieteicēja kamerasbiedra paskaidrojums, kurā norādīts, ka pieteicējs viņa klātbūtnē daudz reižu ir atteicies no cietuma ēdiena *(lietas 63. un 64.lapa)*. Tomēr pārvalde, citstarp noskatoties novērošanas kameru videorakstus *(lietas 103.lapa)*, secināja, ka Olaines cietuma administrācija nav sniegusi pārliecinošus pierādījumus par pieteicēja atteikšanos no vakariņām. Kaut arī cietuma darbinieki un saimnieciskajā apkalpē nodarbinātie ieslodzītie norādījuši, ka šāds atteikums no pieteicēja puses izteikts jau pusdienu izdalīšanas laikā, pārvaldes ieskatā, ēdiena izdalītājam bija jāpiedāvā pieteicējam vakariņu ēdiena porciju, bet cietuma Uzraudzības daļas amatpersonām bija pienākums uzstāt, lai ēdiena izdalītājs to veiktu, kas konkrētajā gadījumā nav konstatējams *(lietas 8.lapa)*.

[15] Ņemot vērā sprieduma iepriekšējā punktā konstatētos apstākļus, tiesa konkrētajā gadījumā, nosakot nemantiskā kaitējuma apmēru, ņem vērā to, ka Olaines cietuma faktiskās rīcības mērķis, savlaicīgi neizsniedzot pieteicējam zobu pastu un tualetes papīru, kā arī divas reizes neizsniedzot viņam vakariņas, nebija pazemot konkrēti pieteicēju vai radīt viņam ciešanas. Pirmajā gadījumā izsecināmais prettiesiskās rīcības iemesls bija organizatoriska rakstura problēmas, kas saistītas ar pieteicēja pārvietošana no Olaines cietuma Atkarīgo centra uz Ambulatoro korpusu. Savukārt otrajā gadījumā citstarp arī paša pieteicēja rīcība (izteikumi), kuru saimnieciskajā apkalpē nodarbinātie ieslodzītie un cietuma Uzraudzības daļas amatpersonas uztvēruši

kā atteikumu no vakariņām. Tāpat vērā ņemams tas apstāklis, ka šīs prettiesiskās faktiskās rīcības rezultātā nav nodarīts kaitējums pieteicēja veselībai, turklāt zobu pastas un tualetes papīra gadījumā, kaut arī novēloti, tomēr pieteicējs tos saņēmis tiesību normās noteiktajā apmērā. Savukārt pilnvērtīgi nenodrošinātā uztura gadījumā vērā ņemams tas, ka pieteicēja rīcībā bija cietuma veikalā iegādātie pārtikas produkti. Turklāt pieteicējs, kurš regulāri vēršas pie cietuma administrācijas ar dažāda veida iesniegumiem un pieteikumiem (laika posmā no 2018.gada 12.septembra līdz 2019.gada 15.martam – 17 reizes, *lietas 100. un 101.lapa*), laika posmā no 2019.gada 1.marta līdz 12.martam nebija vērsies pie Olaines cietuma administrācijas ar sūdzībām par zobu pastas un tualetes papīra, kā arī vakariņu neizsniegšanu, kas liecina par to, ka pieteicējam šie apstākļi nelikās tik nepieņemami un neciešami, lai par tiem nekavējoties informētu cietuma administrāciju.

Nosakot atlīdzinājuma apmēru, tiesai jāņem vērā arī atlīdzinājuma audzinošo jeb preventīvo funkciju. Šajā jautājumā Augstākā tiesa jau vairākkārtīgi ir norādījusi, ka Latvijā lielāku nozīmi atlīdzinājuma apmēra noteikšanā iegūst preventīvā funkcija, lai valsts pēc iespējas drīzāk novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 11.maija spriedumu SKA-120/2012, 2012.gada 21.maija lēmuma SKA-389/2012 8.punktu)*. Tomēr konkrētajā gadījumā nav konstatējama tāda Olaines cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, kas liecinātu par nevēlēšanos vai nespēju nodrošināt ieslodzītajiem atbilstošus apstākļus, kuriem līdzīgus jau iepriekš būtu vērtējušas administratīvās tiesas. Tādējādi izskatāmajā lietā atlīdzinājuma apmēram nav jākalpo preventīvās jeb audzinošās funkcijas nodrošināšanai.

Iepriekš minēto apstākļu kopums liecina par to, ka pieteicējam nodarītais nemantiskais kaitējums nav atzīstams par būtisku, proti, par tādu, kas būtu atlīdzināms naudā. Par atbilstīgu atlīdzinājumu konkrētajos apstākļos tiesa uzskata iestādes rakstveida atvainošanos. Šāds atlīdzināšanas veids administratīvo tiesu praksē ir diezgan plaši pielietots, turklāt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kas nav smags *(sk. Augstākās tiesas prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās", Rīga, 2011.gads, 109.punktu)*.

Tādējādi, tiesas ieskatā, iestādes rakstveida atvainošanās konkrētajos apstākļos ir pietiekams un atbilstošs pieteicējam nodarītā nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums. Līdz ar to viņa pieteikums ir noraidāms arī šajā daļā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, kā arī 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Olaines cietuma faktiskās rīcības, 2019.gada 1.martā un 6.martā nenodrošinot viņu ar pastaigu, nenodrošinot pieņemšanu pie ārsta, pamatojoties uz viņa 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumiem, kā arī līdz 2019.gada 5.martam neizsniedzot higiēnas preces (izņemot 2019.gada 1.martu, kad netika izsniegts tualetes papīrs un zobu pasta), atzīšanu par prettiesisku un mantiskā kaitējuma, kas nodarīts ar Olaines cietuma administrācijas rīcību, 2019.gada 1.martā un 6.martā nenodrošinot viņu ar pastaigu, nenodrošinot pieņemšanu pie ārsta, pamatojoties uz viņa 2019.gada 6., 8., 11. un 13.marta iesniegumiem, līdz 2019.gada 5.martam neizsniedzot higiēnas preces, kā arī 2019.gada 3. un 7.martā neizsniedzot viņam vakariņas, 8000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2020.gada 4.martā.

Tiesnesis G.Ploriņš